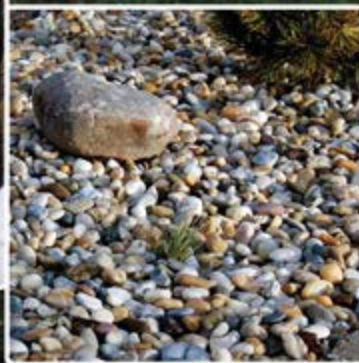

*Hodnotiaca správa realizácie
prístupu LEADER v Nitrianskom kraji
v období rokov 2009 – 2014*

Vážené dámy,
vážení páni,

Nitriansky samosprávny kraj dokázal prostredníctvom aktívnej finančnej podpory miestnych akčných skupín a verejno-súkromných partnerstiev vytvoriť na svojom vidieku silnú základňu odborných kapacít. Tie dokážu vytvárať inovatívne projekty, ktoré sú následne prezentované ako aktivity rozvoja regiónu Nitrianskeho kraja.

Dôležitým znakom doterajšej práce kraja na vidieku je aj fakt, že máme 16 verejno – súkromných partnerstiev, ktoré fungujú na princípoch prístupu LEADER s odborne vypracovanou integrovanou stratégiou miestneho rozvoja a každoročne žiadajú o dotáciu z nášho rozpočtu, aby mohli realizovať svoje investičné a neinvestičné projekty. V našom kraji máme aj päť miestnych akčných skupín so štatútom MAS, ktoré v rokoch 2014 a 2015 dokončujú implementáciu svojich integrovaných stratégií. Miestne akčné skupiny v súčasnosti zaberajú 74 percent rozlohy územia nášho kraja a zahŕňajú 79 percent obcí kraja. Spoločnou snahou nás všetkých je hľadať čo najviac finančných prostriedkov na realizáciu rozvojových projektov na vidieku aj v mestách.

Takto získaná prax v implementácii integrovanej stratégie typu LEADER má veľkú perspektívu do budúcnosti, najmä v súvislosti so začiatkom nového programového obdobia a hodnotenia i výberu miestnych akčných skupín pre podporu z Programu rozvoja vidieka SR do roku 2020. Veríme, že

miestne akčné skupiny z nášho kraja spĺňajú tie najprísnejšie kritériá na to, aby sa úspešne uchádzali o podporu z európskych zdrojov.

Nachádzame sa v období, kedy sa doladujú metodiky a nástroje podpory nielen na národnej či európskej úrovni, ale aj na úrovni nášho samosprávneho kraja. Je veľmi dôležité, aby ste sa aktívne zapojili do týchto procesov svojimi názormi, podnetmi a pripomienkami.

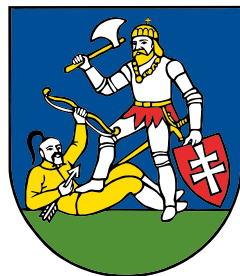
Je však potrebné si uvedomiť, že „partnerstvo“ nie sú len obce, ale aj organizácie a inštitúcie tretieho sektora, malí a strední podnikatelia a široká verejnosť. Aj tieto subjekty sú dôležité a nevyhnutné pre napĺňanie princípov partnerstva miestnej akčnej skupiny.

Nastal čas, kedy sa môžeme obzrieť za výsledkami našej práce od roku 2009, kedy sme vytvorili finančné nástroje podporujúce prístup LEADER cez vidieckych aktérov na prospech rozvoja nášho regiónu. Takéto poohliadnutie prináša aj táto publikácia.

Prajem Vám príjemné čítanie.

doc. Ing. Milan Belica, PhD.

predseda Nitrianskeho
samosprávneho kraja

Zhodnotenie implementácie Finančných nástrojov Nitrianskeho samosprávneho kraja na podporu integrovaného rozvoja vidieka typu LEADER a úspešný rozvoj vidieckych mikroregiónov

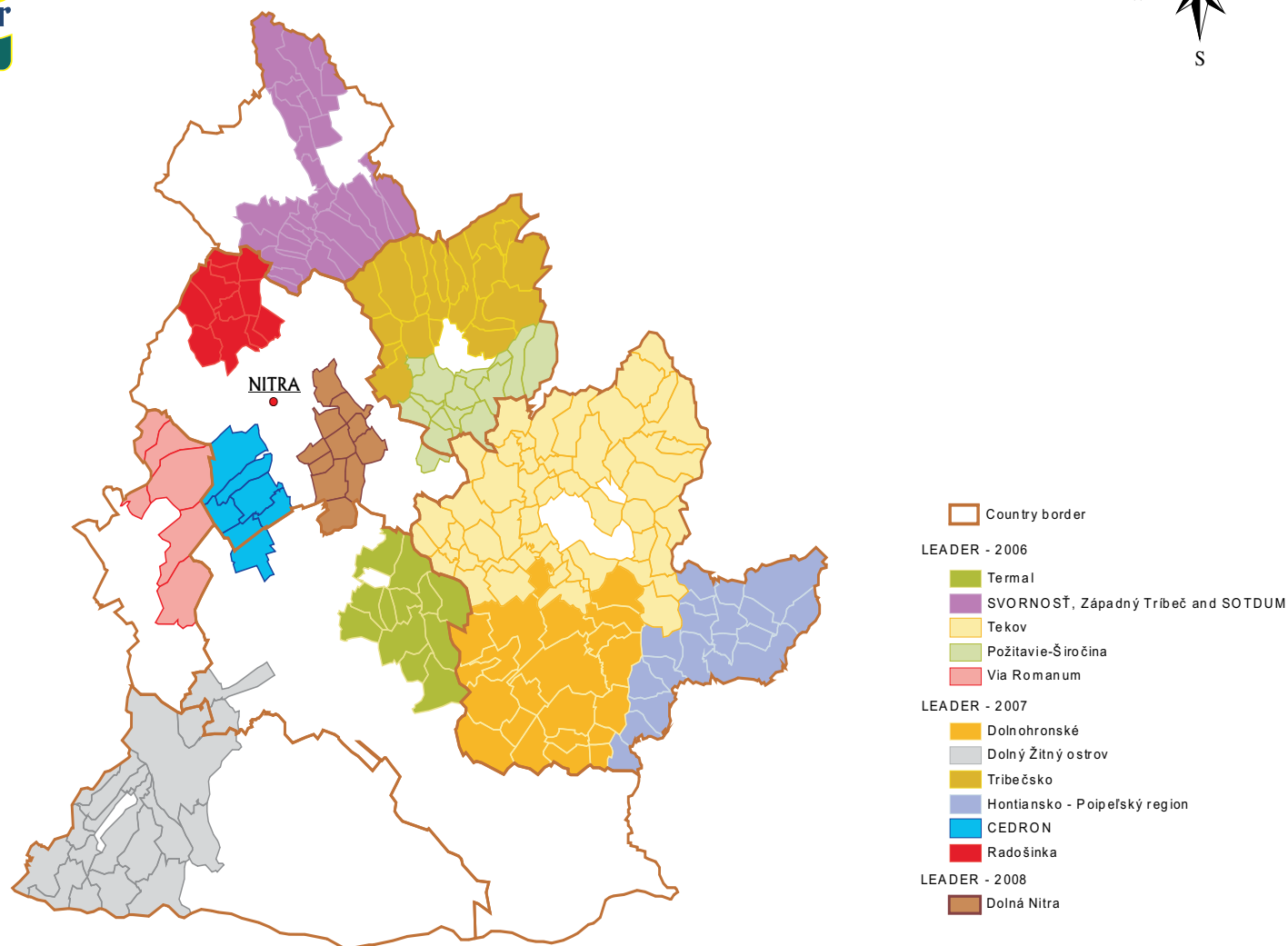
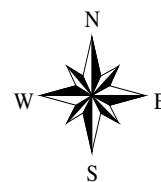

Nitriansky kraj svojou rozlohou 6343,4 km² zaberá 12,9% územia Slovenskej republiky. Nachádza sa v juhozápadnej časti Slovenskej republiky, na juhu hraničí s Maďarskou republikou, na východe s Banskobystrickým krajom, na severe s Trenčianskym krajom a na západe s Trnavským krajom. S počtom obyvateľov 689 564 sa náš kraj zaraďuje na 4. miesto v rámci všetkých krajov Slovenska. Má 7 okresov a 354 obcí, z ktorých má 15 štatút mesta. Krajským mestom je mesto

Mikroregionálne združenia obcí Nitrianskeho samosprávneho kraja zapojené do projektu LEADER

Mapa č. 1. Územie Nitrianskeho kraja v roku 2008

Nitra. Kraj patrí k najteplejším oblastiam a najproduktívnejším poľnohospodárskym centráam.

Nitriansky kraj v rámci Slovenska patrí medzi výrazne vidiecke regióny s viac ako 50% podielom obyvateľstva žijúceho vo vidieckych obciach.

Príprava mikroregiónov Nitrianskeho samosprávneho kraja na integrovaný rozvoj vidieka

V rokoch 2006 – 2008 Nitriansky samosprávny kraj realizoval projekt s názvom “Príprava mikroregiónov Nitrianskeho samosprávneho kraja na integrovaný rozvoj vidieka” s cieľom

- vybudovať odborné kapacity v mikroregiónoch a pripraviť inovatívne stratégie rozvoja typu LEADER,
- vypracovať Integrované stratégie rozvoja územia vidieckych mikroregiónov,
- vytvoriť a inštitucionalizovať miestne akčné skupiny.

Podporné aktivity projektu:

- grafická identita projektu, vytvorenie originálneho loga pre Nitriansky LEADER,
- zriadenie web stránky www.leadersk.sk,

- organizovanie twinningových programov, tzv. zahraničné študijné pracovné cesty za účelom získania skúseností a dôležitých informácií v oblasti rozvoja vidieka prístupom LEADER v krajinách, ktoré už tento prístup implementovali ako napr. Fínsko, Rakúsko, Česká republika,

- akreditované školenia a kurzy pre potenciálnych manažérov vznikajúcich miestnych akčných skupín.

Nitriansky samosprávny kraj vytvoril podmienky pre implementáciu Integrovaných stratégií rozvoja územia vidieckych mikroregiónov, zabezpečil vzdelávanie miestnych odborných kapacít v oblasti mobilizácie miestneho potenciálu, animácie občanov a prípravy manažmentu na realizáciu stratégií typu LEADER.

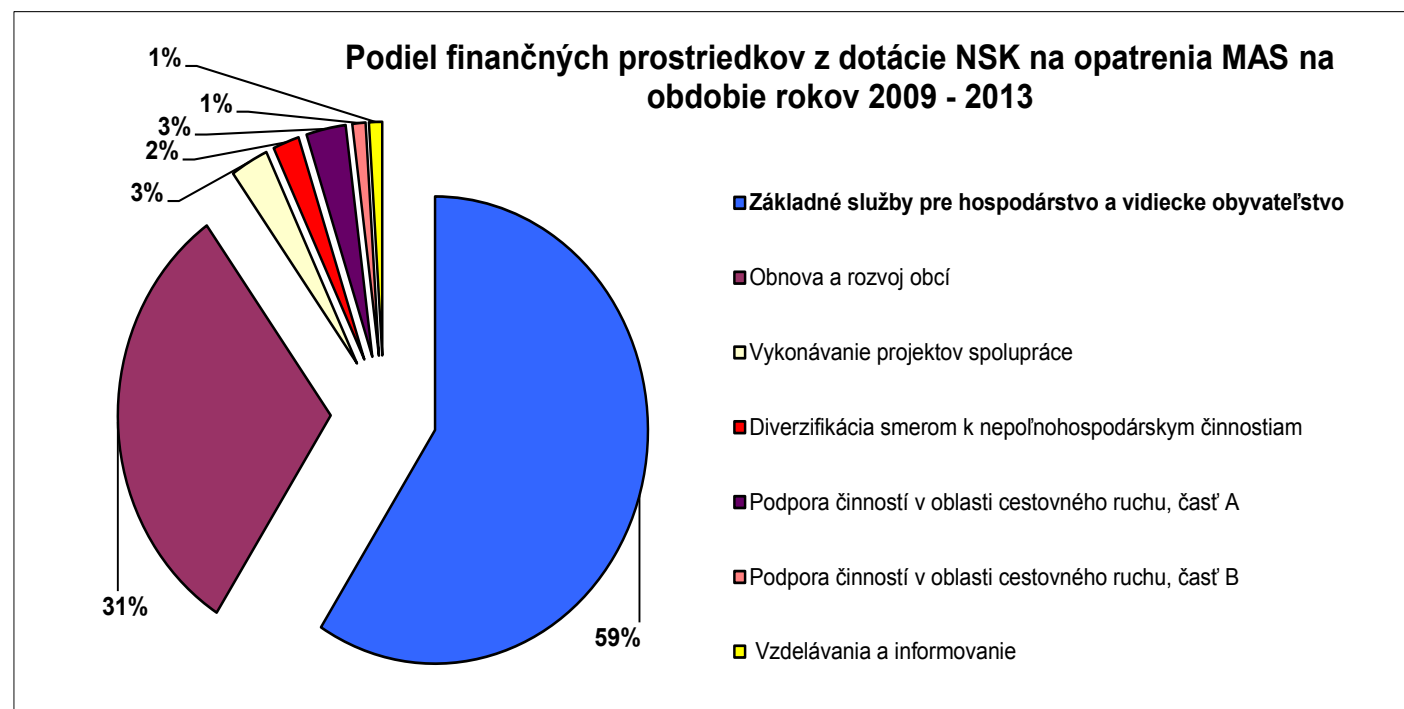
Výsledky projektu:

V rámci tohto projektu vzniklo 11 verejno – súkromných partnerstiev tzv. miestnych akčných skupín (MAS). Projekt zvýšil schopnosť občanov, samospráv a podnikateľskej sféry úspešne sa uchádzať o zdroje z Programu rozvoja vidieka SR v rokoch 2007 - 2013, z Osi 4 Realizácia prístupu LEADER.

Z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka boli schválené finančné prostriedky na implementáciu prístupu LEADER pre 5 miestnych akčných skupín (Dolná Nitra, Dolnohronské rozvojové partnerstvo, Požitavie - Širočina, Svornosť a Radošinka), ktoré získali Štatút MAS. Každá z týchto 5 MAS získala približne 2 mil. EUR na implementáciu svojej integrovanej stratégie a na realizáciu projektov.

Nitriansky samosprávny kraj od roku 2009 spolu-financuje, finančne a odborne napomáha k realizácii

projektov, ktoré majú miestne akčné skupiny (MAS so Štatútom) a verejno – súkromné partnerstvá (MAS bez Štatútu) schválené v integrovaných stratégiách. Prostredníctvom vlastných finančných nástrojov LEADER NSK schválených v Zastupiteľstve Nitrianskeho samosprávneho kraja Uznesením č. 316/2008 každoročne finančne podporuje tieto miestne akčné skupiny aj verejno – súkromné partnerstvá.

Graf č. 1. Podiel pridelených finančných prostriedkov z rozpočtu NSK alokovaný do príslušných opatrení PRV SR počas implementácie Nástroja 1 LEADER NSK

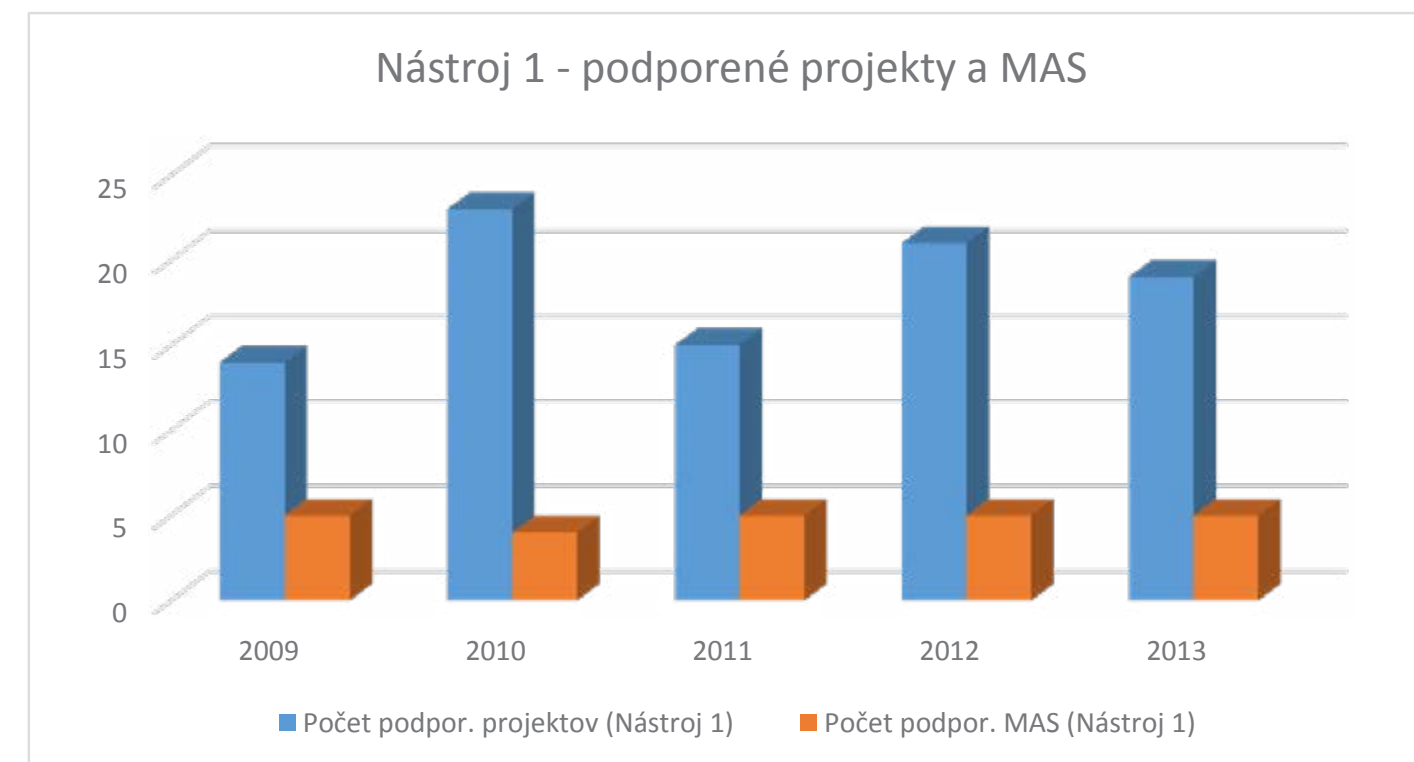
Nástroj 1 LEADER NSK

Nitriansky samosprávny kraj spolufinancoval implementáciu integrovaných stratégií rozvoja územia 5 MAS vybraných Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky v roku 2009 vlastným finančným nástrojom (Nástroj 1) v zmysle Všeobecného záväzného nariadenia č. 3/2009 v znení neskorších zmien. MAS realizovali rozvojové inovatívne projekty, ktoré boli prínosom pre dané územie.

Prostredníctvom Nástroja 1 si mohli MAS financovať

- Úhradu neoprávnených nákladov Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (Výzva 1),
- Úhradu oprávnených aj neoprávnených nákladov Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (Výzva 2).

Zmluva o poskytnutí dotácie medzi Nitrianskym samosprávnym krajom a Miestnou akčnou skupinou bola

Graf č. 2. Zhodnotenie Nástroja 1

	Rok 2009		Rok 2010		Rok 2011		Rok 2012		Rok 2013	
Názov Miestnej akčnej skupiny (občianske združenie so Štatútom MAS)	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.
Regionálne združenie Dolná Nitra	8,199.10	2	8,298.48	4	8,298.48	2	8,098.55	2	6,038.27	2
Občianske združenie pre rozvoj mikroregiónu Požitavie - Širočina	8,298.48	1	8,289.99	7	8,278.59	4	8,298.48	6	8,297.83	4
Mikroregión Radošinka	8,298.48	3	8,298.48	2	8,298.48	2	8,298.48	2	8,298.48	3
Občianske združenie Dolnohronské rozvojové partnerstvo	8,298.48	2	0.00	0	8,293.89	4	6,015.96	3	8,270.99	1
Združenie mikroregiónu Svornosť	8,298.48	6	8,298.48	10	2,675.00	3	8,298.48	8	8,298.08	9
Spolu	41,393.02	14	33,185.43	23	35,844.44	15	39,009.95	21	39,203.65	19

Tabuľka č. 1. Zhodnotenie čerpania dotácie v rámci Nástroja 1

podpísaná na obdobie 5 rokov a ročná dotácia predstavovala sumu 8298,48 EUR / 1 MAS. Podmienky implementácie ročnej dotácie sú uvedené v Usmernení k administrácii Nástroja 1.

V tabuľke č. 1 a grafe č. 2 sledujeme čerpanie dotácie a počty zrealizovaných projektov v Nástroji 1.

Počas daného obdobia implementácie Ná-

stroja 1, teda v rokoch 2009 – 2013 sa na území Nitrianskeho kraja v piatich schválených MAS zrealizovalo spolu 92 projektov a celková dotácia v rámci Nástroja 1 predstavovala sumu 188 636,49 EUR, vo výške skutočne vyčerpaných finančných prostriedkov z rozpočtu Nitrianskeho samosprávneho kraja. Priemerná dotácia na jeden projekt predstavovala sumu približne 2 050,- EUR.

Najviac projektov sa zrealizovalo v opatrení Základné služby pre hospodárstvo a vidiecke obyvateľstvo.

Nástroj 2 LEADER NSK

Nástroj 2 podporuje verejno – súkromné partnerstvá resp. miestne akčné skupiny, ktoré v programovom období EÚ rokov 2007 – 2013 nezískali Štatút MAS v rámci Programu rozvoja vidieka SR. Nitriansky samosprávny kraj má vlastný nástroj LEADER NSK, ktorý schválilo Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Odbor strategických činností Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja vyhlasuje každoročne výzvu v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia č. 4/2009 v znení neskorších zmien a zverejňuje na www.unsk.sk. Je určená pre verejno – súkromné partnerstvá fungujúce na princípoch prístupu LEADER.

Nástroj 2 je určený na implementáciu projektov, ktorý má 4 opatrenia a realizuje sa prostredníctvom Usmernenia k administrácii Nástroja 2 :

- Opatrenie 1. Obnova obcí,
- Opatrenie 2. Rozvoj vidieckej spoločnosti a podpora tradícií,
- Opatrenie 3. Prevádzka a administratívna činnosť MAS,

	Rok 2009		Rok 2010		Rok 2011		Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
Názov Verejno - súkromného partnerstva typu LEADER (právna forma občianske združenie)	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.
CEDRON	33,185.77	11	33,002.41	9	33,186.70	9	15,275.15	10	0.00	0	28,200.00	7
Dolný Žitný Ostrov	31,850.00	5	33,193.00	8	30,000.00	5	19,772.00	10	17,495.00	10	20,375.00	5
TRÍBEČSKO	33,193.85	6	33,190.00	16	26,760.01	20	16,904.00	9	16,350.00	8	18,925.00	10
Via Romanum	26,000.32	10	32,593.82	7	27,492.25	8	9,653.92	3	15,878.00	6	15,830.00	7
SOTDUM	0.00	0	33,190.00	11	30,001.00	7	0.00	0	14,085.00	6	18,950.00	10
Termál	0.00	0	0.00	0	28,992.62	6	22,355.00	6	20,443.15	5	20,210.00	13
Cergát - Váh	0.00	0	0.00	0	0.00	0	13,170.95	9	13,590.00	7	16,675.00	5
Csángó	0.00	0	0.00	0	0.00	0	12,896.00	5	13,072.00	6	14,875.00	6
Ipeľ - Hont	0.00	0	0.00	0	0.00	0	19,205.16	8	14,764.02	7	17,285.00	8
Hídverő – Most priateľstva	0.00	0	0.00	0	0.00	0	16,822.00	10	17,990.00	8	20,850.00	10
V dlani Hrona	0.00	0	0.00	0	0.00	0	19,962.41	11	11,173.26	7	0.00	0
Mikroregión pod Marhátom	0.00	0	0.00	0	0.00	0	17,380.49	8	13,164.65	6	17,950.00	7
ŽIBRICA	0.00	0	0.00	0	0.00	0	20,559.82	8	17,730.00	8	17,675.00	8
Dvory a okolie	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	17,240.00	11	17,575.00	5
Pod Slovenskou bránou	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	13,115.00	12	22,075.00	16
VITIS	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	12,572.00	8	21,050.00	9
Spolu	124,229.94	32	165,169.23	51	176,432.58	55	203,956.90	97	228,662.08	115	288,500.00	126

Tabuľka č. 2. Zhodnotenie čerpania dotácie v rámci Nástroja 2 (Opatrenia 1, 2, 3)

• Opatrenie 4. Podpora projektov spolupráce verejno – súkromných partnerstiev.

Koneční užívatelia projektov z území jednotlivých miestnych akčných skupín môžu byť nasledovné subjekty:

• Obce,

• Občianske združenia,

• Spoločenské organizácie (napr. spolky, združenia obcí, nadácie, záujmové združenie právnických osôb),

• Občianska iniciatíva (skupina minimálne 3 občanov s trvalým bydliskom v území pôsobnosti MAS),

	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
Názov Verejno - súkromného partnerstva typu LEADER (právna forma občianske združenie)	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.	Dotácia (v EUR)	Počet projekt.
CEDRON	13,465.78	3	0.00	0	0.00	0
Hídverő – Most priateľstva	1,500.00	1	1,721.00	1	1,200.00	1
ŽIBRICA	1,500.00	1	1,721.00	1	1,200.00	1
TRÍBEČSKO	11,949.78	2	3,935.60	1	0.00	0
SOTDUM	13,474.78	3	4,437.00	2	0.00	0
Termál	1,500.00	1	1,892.40	1	1,200.00	1
Dolný Žitný Ostrov	1,500.00	1	1,721.00	1	1,200.00	1
Csángó	0.00	0	0.00	0	1,200.00	1
Spolu	44,890.34	12	15,428.00	7	6,000.00	5

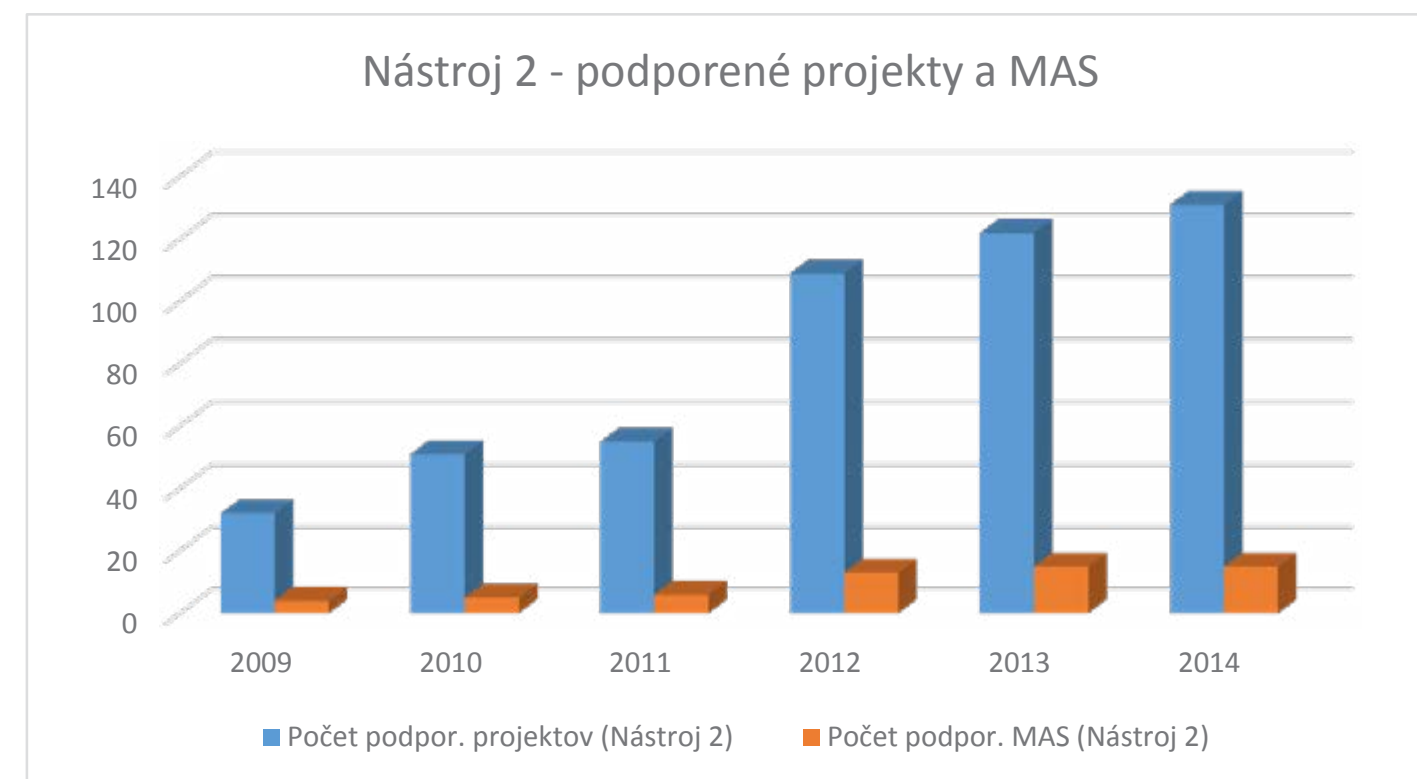
Tabuľka č. 3. Zhodnotenie čerpania dotácie v rámci Nástroja 2 (Opatrenie 4)

• Podnikateľské subjekty (napr. s.r.o., a. s., v.o.s., SHR, SZČO, družstvo),

• Miestna akčná skupina (len v Opatrení 3 a Opatrení 4).

Opatrenie 4 sa začalo implementovať v roku 2012 a je zamerané na národné a nadnárodné projekty spolupráce. Tabuľka č. 3 prináša prehľad o finančných pro-

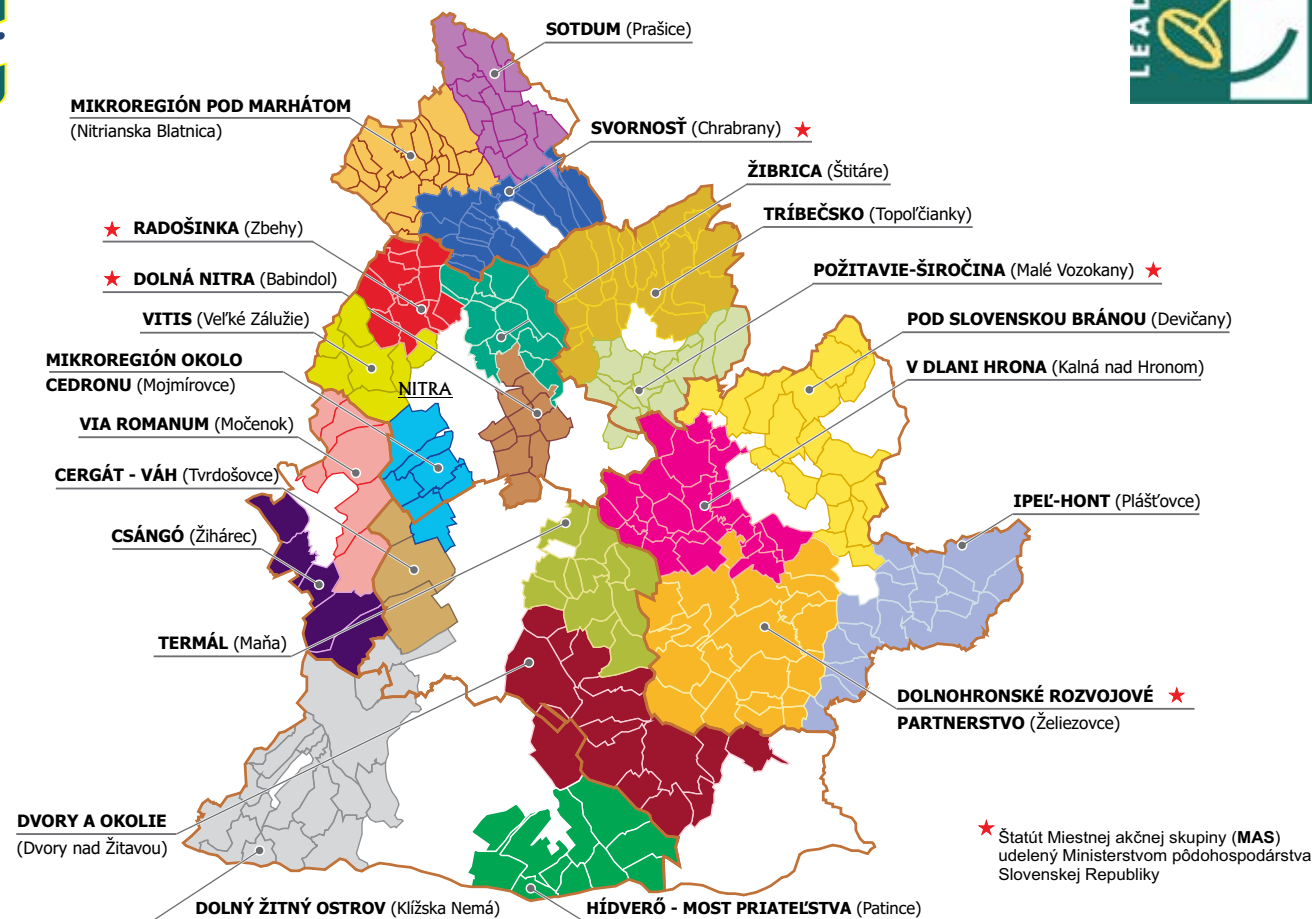
striedkoch a zrealizovaných projektoch. V rámci tohto opatrenia sú projekty orientované na budovanie kapacít a výmenu skúseností medzi verejno – súkromnými partnerstvami prostredníctvom twinningových programov formou vydania cudzojazyčných propagačných materiálov, katalógov alebo prezentačných publikácií. Do opatrenia 4 spadá aj realizácia regionálneho projektu spolupráce zameraného na zavádzanie regionál-

Graf č. 3. Zhodnotenie Nástroja 2

„Verejno – súkromné partnerstvá typu LEADER v Nitrianskom kraji“

Mapa č. 2.
Územie Nitrianskeho kraja v roku 2014

neho značenia produktov a služieb na nitrianskom vidieku.

Počas obdobia implementácie Nástroja 2, teda v rokoch 2009 – 2013 sa na území Nitrianskeho kraja postupne vytvorilo 16 MAS (bez Štatútu MAS), ktoré vo svojich územiach pôsobnosti zrealizovali spolu 350 projektov a celková dotácia v rámci Nástroja 2 predstavovala sumu 898 450,73 EUR, vo výške skutočne vyčerpaných finančných prostriedkov z rozpočtu Nitrianskeho samosprávneho kraja. Priemerná dotácia na jeden projekt predstavovala sumu približne 2 567,- EUR. Koneční užívatelia jednotlivé projekty spolufinancovali z vlastných zdrojov, pričom celková výška spolufinancovania predstavuje 79 936,03 EUR. Priemerná výška spolufinancovania jedného projektu predstavovala sumu približne 228,- EUR. Výška spolufinancovania sa odvíja od právnej formy konečného užívateľa projektu a odvodzuje sa z celkových oprávnených výdavkov projektu. Najviac projektov sa zrealizovalo v opatrení Obnova obcí.

Vychádzajúc z grafu č. 3, v priebehu rokov 2009 – 2014 sledujeme nárast počtu konečných prijímateľov (t. j. MAS), konečných užívateľov (t. j. predkladateľov a realizátorov projektov) a v neposlednom rade výrazný nárast počtu zrealizovaných projektov.

Regionálne značenie, regionálny produkt Ponitrie

V roku 2011 schválilo Zastupiteľstvo Nitrianskeho samosprávneho kraja projekt spolupráce a finančne ho podporilo v rokoch 2012 – 2013. Odbor strategických činností zabezpečil, aby sa do projektu zapojilo čo najväčšie územie a poskytol túto možnosť aj výrobcovi, producentovi a potenciálnym užívateľom.

Projekt regionálneho značenia sme realizovali v spolupráci so šiestimi partnermi, a to s tromi schválenými MAS (Regionálne združenie Dolná Nitra o. z., OZ Mikroregión RADOŠINKA, OZ pre rozvoj mikroregiónu Požitavie – Širočina) a tromi verejno – súkromnými partnerstvami (Mikroregión CEDRON, MAS Spoločenstvo obcí Topoľčiansko – Duchonského Mikroregiónu, Mikroregión TRIBESKO). Zmapovalo sa územie, zabezpečilo sa budovanie kapacít a zavádzanie regionálneho značenia produktov na vidieku. Projekt finančne

podporilo aj Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Vytvorila sa regionálna značka „Regionálny produkt PONITRIE®“ (www.produktponitrie.sk). Prezentuje kvalitu, región Ponitrie, jeho ľudí, kultúru, tradície a pozitívny vzťah k životnému prostrediu.

Regionálnu značku tvoria špecifické zásady, kritériá kvality a jedinečností, ktoré konkretizujú systém riadenia značky, sieť miestnych producentov a poskytovateľov služieb. Vzájomnou spoluprácou prispievajú k podpore zamestnanosti, tvorbe pridanej hodnoty v regióne a podporujú jeho ekonomický rast.

Ide o prístup „zdola - nahor“. Pracovalo sa s ľuďmi a pre ľudí, so zástupcami remeselníkov a producentov z území, ktorých postrehy, poznatky a skúsenosti boli zapracované nielen do návrhu značky, ale aj zásad a kritérií na hodnotenie kvality produktov a udeľovania certifikátov či zabezpečenie marketingu a následne distribúcie produktov.

Do procesu budovania kapacít bolo zapojených 31 subjektov z partnerských území. Títo výrobcovia a producenti sa zaoberajú nasledovnými aktivitami:

- Maľovanie obrazov, krajinomaľba, preferuje ole-

jomaľbu na plátno,

- Výroba replík dobových chladných zbraní v bohatšej chronologickej a typologickej škále,
- Výroba zdobených medovníkov,
- Prevádzka čajovne, maľba na hodváb a sklo,
- Výroba úžitkovej a dekoračnej keramiky,
- Včelárstvo, výroba včelích produktov,
- Výroba a predaj medoviny,
- Tvorba miniatúrnych krojov,
- Pestovanie tekvicových jadierok,
- Rezbárstvo, makramé, gravírovanie, maľovanie na sklo, zdobenie kraslíc technikou vyškrabkávania,
- Výroba a predaj okrasných drevín,
- Výroba sviečok zo včelieho vosku,
- Umelecká drevorezba,
- Pestovanie hrozna a výroba vína,
- Chov dobytka a koní, agroturistika a poľnohospodárska činnosť,
- Ubytovacie, stravovacie a konferenčné služby,

letné tábory a školy v prírode,

V decembri 2013 sa konalo prvé slávnostné odovzdávanie Certifikátov prvým užívateľom značky regionálny produkt PONITRIE®. Predchádzalo mu zasadnutie Certifikačnej komisie pre udeľovanie práv na užívanie značky regionálny produkt PONITRIE®, ktorá rozhodla o pridelení značky pre 1 zariadenie cestovného ruchu a 10 výrobcov a producentov. Certifikát bol udelený na potravinárske a poľnohospodárske produkty (krušpán, tekvicové jadierka, včelí med, medovina, kozie a kravské mlieko), tradičné remeselné a umelecké výrobky (dekoračné keramické predmety, drevené sochy a reliéfy, krojované bábiky, olejové krajinomaľby) a taktiež na ubytovacie a stravovacie služby.

V čom je Nitriansky LEADER užitočný? Prináša nový prístup k riešeniu problémov vidieka, prichádza s prístupom „zdola nahor“ čím nepriamo núti obyvateľov nášho vidieka aktívne sa podieľať na jeho živote. Pridáva hodnotu miestnym zdrojom, vytvára nové pracovné miesta, spája rôzne projekty, myšlienky, aktérov a zdroje vidieka. Náš kraj je vôbec prvým krajom na Slovensku, ktorý si vytvoril vlastné finančné nástroje pre prístup LEADER a začal tak finančne podporovať

implementáciu Integrovaných stratégií rozvoja územia miestnych akčných skupín a verejno – súkromných partnerstiev na území svojho kraja.

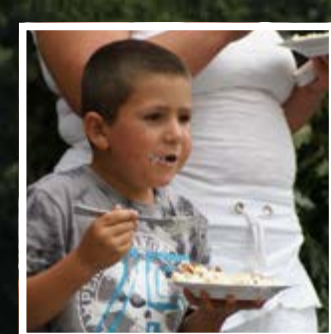
Prístup LEADER vrátane koordinácie a administrácie finančných nástrojov LEADER NSK od roku 2006 zastrešuje Odbor strategických činností Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja.

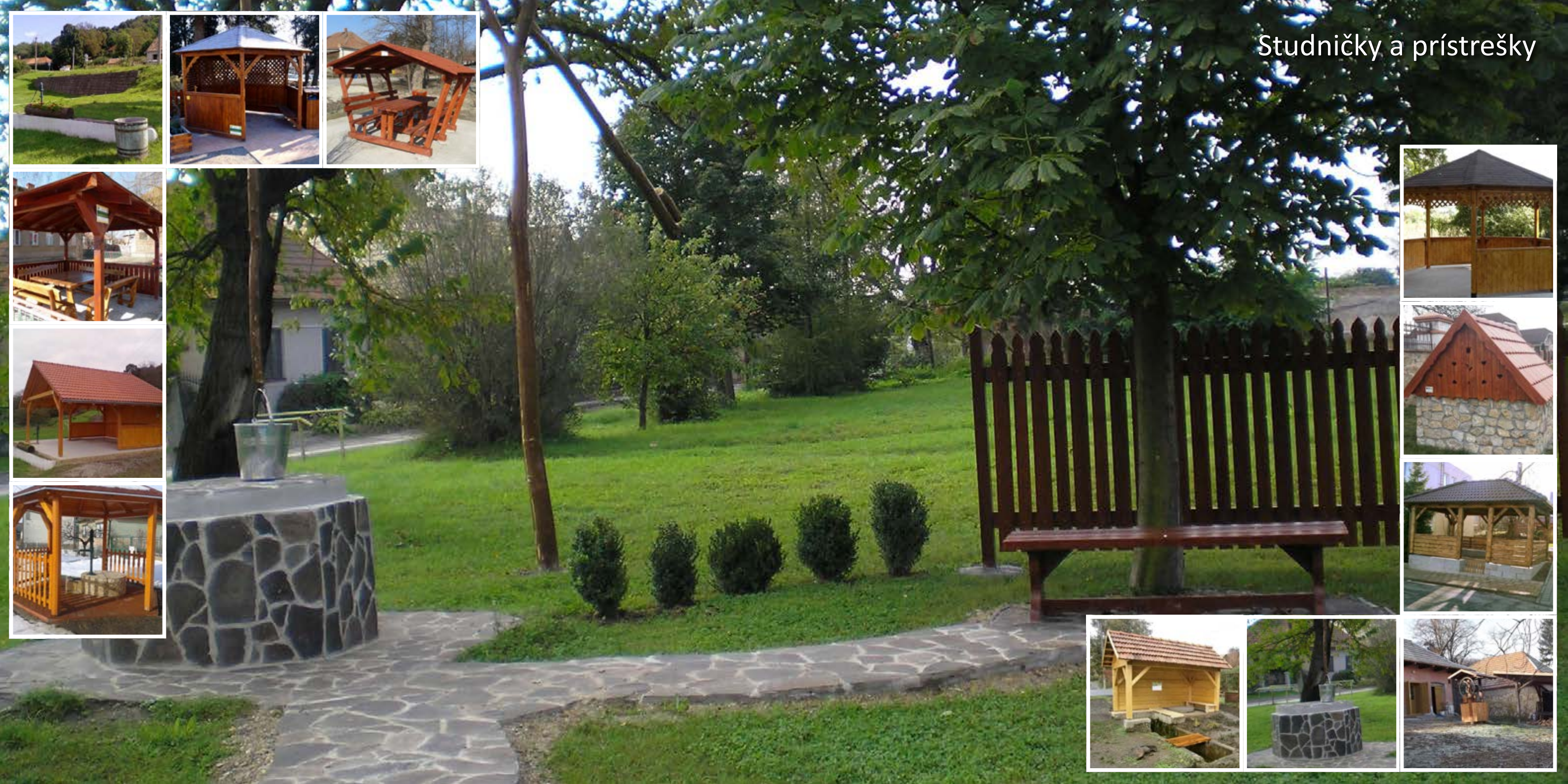
Konferencie, školenia, pracovné cesty

História, tradície, podujatia

Studničky a prístrešky

Turistické informačné systémy, značenia

Autobusové zastávky

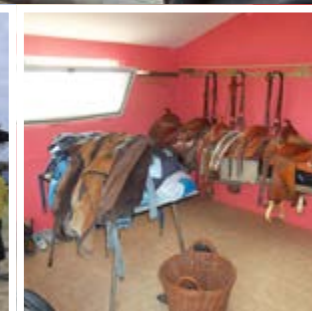

Detské ihriská

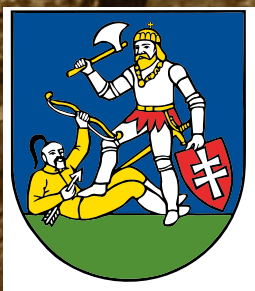
Oddychové zóny a verejné priestranstvá

Remeselníci a regionálna značka Ponitrie

*Koordinátor:
Odbor strategických činností Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja
Oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja
www.unsk.sk
www.leadersk.sk*

*Fotografie:
Archív ÚNSK*

*Spracovateľ:
Danube EuroConsulting s.r.o.*

*Rok vydania 2014.
Neprešlo jazykovou úpravou.*

